Evropski parlament
2024-2029

Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve

2024/xxxx(INI)

24.10.2024

OSNUTEK POROČILA

o Evropskem socialnem skladu plus po letu 2027
(2024/xxxx(INI))

Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve

Poročevalka: Marit Maij

PR_INI

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽITEV 9

PRILOGA: SUBJEKTI ALI OSEBE, OD KATERIH JE POROČEVALKA PREJELA PRISPEVKE 11

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o Evropskem socialnem skladu plus po letu 2027
(2024/xxxx(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti njenih členov 46(d), 149, 153(2)(a), 164, 175 in 349,

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1057 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Evropskega socialnega sklada plus (ESS+)[1],

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 27. marca 2024 o devetem kohezijskem poročilu (COM(2024)0149),

– ob upoštevanju evropskega stebra socialnih pravic, ki so ga 17. novembra 2017 razglasili in podpisali Parlament, Svet in Komisija,

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 4. marca 2021 z naslovom Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic (COM(2021)0102) in njenih predlaganih krovnih ciljev za leto 2030 glede zaposlovanja, usposabljanja in zmanjševanja revščine,

– ob upoštevanju izjave iz La Hulpe o prihodnosti evropskega stebra socialnih pravic, ki so jo 16. aprila 2024 podpisali Parlament, Komisija, Evropski ekonomsko-socialni odbor in Svet,

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 29. aprila 2021 o evropskem jamstvu za otroke[2],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 21. novembra 2023 z naslovom Otroci na prvem mestu – krepitev jamstva za otroke dve leti po njegovem sprejetju[3],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 8. oktobra 2020 o jamstvu za mlade[4],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 5. julija 2022 z naslovom Na poti k skupnim evropskim ukrepom na področju oskrbe[5],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 18. junija 2020 o evropski strategiji o invalidnosti po letu 2020[6],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. decembra 2022 z naslovom Enakim pravicam

[1] UL L 231, 30.6.2021, str. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj.
[2] UL C 506, 15.12.2021, str. 94.
[3] OJ C, C/2024/4212, 24.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4212/oj.
[4] UL C 395, 29.9.2021, str. 101.
[5] UL C 47, 7.2.2023, str. 30.
[6] UL C 362, 8.9.2021, str. 8.

za invalide naproti[7],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 24. novembra 2020 o boju proti brezdomstvu v Evropski uniji[8],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 21. januarja 2021 o dostopu do dostojnih in cenovno dostopnih stanovanj za vse[9],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 23. novembra 2023 o ustvarjanju delovnih mest: pravični prehod in naložbe z učinkom[10],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 21. januarja 2021 o strategiji EU za enakost spolov[11],

– ob upoštevanju člena 55 Poslovnika,

– ob upoštevanju mnenja Odbora regionalni razvoj,

– ob upoštevanju poročila Odbora za zaposlovanje in socialne zadeve (A10-0000/2024),

A. ker Evropski socialni sklad plus (v nadaljnjem besedilu: sklad ESS+) podpira in dopolnjuje politike držav članic ter jim dodaja vrednost, njegov namen pa je zagotoviti enake možnosti in enak dostop do trga dela za vse, poštene in kakovostne delovne pogoje, socialno zaščito in vključenost;

B. ker je sklad ESS+ edini sklad EU, ki je prvenstveno usmerjen v socialne politike ter je v tem edinstven, skupaj s kohezijsko politiko pa zelo učinkovito skrbi za socialno vključevanje;

C. ker imajo različne ranljive skupine, npr. ženske, ki živijo v revščini, delovni migranti, otroci, invalidi in starejši, različne potrebe; ker je digitalni in zeleni prehod zelo potreben, vendar prinaša tudi izzive za vse ljudi in vse delavce, in ker mora EU, če želi ta prehod uspešno izvesti, poskrbeti, da bo tudi pravičen ter da v njem delavci in ranljivi ljudje ne bodo prikrajšani;

D. ker so dostojna stanovanja zaradi pretirane liberalizacije trga vse manj razpoložljiva in cenovno dostopna; ker bo EU prvič imela svojega komisarja za reševanje stanovanjske krize, v letu 2025 pa naj bi bil prvič pripravljen evropski načrt za cenovno dostopna stanovanja;

E. ker naj bi z evropskim jamstvom za otroke preprečevali socialno izključenost otrok in se borili proti njej, in sicer naj bi z njim z poskrbeli, da bodo kakovostna predšolska vzgoja in varstvo, izobraževanje in zdravstveno varstvo dejansko razpoložljivi in brezplačni ter da bodo resnično na voljo tudi zdrava prehrana in primerna stanovanja;

[7] UL C 177, 17.5.2023, str. 13.
[8] UL C 425, 20.10.2021, str. 2.
[9] UL C 456, 10.11.2021, str. 145.
[10] UL C, C/2024/4224, 24.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4224/oj.
[11] UL C 456, 10.11.2021, str. 208.

Načela Evropskega socialnega sklada plus po letu 2027

1. vztraja, da mora biti sklad ESS+ še naprej ključni in primarni instrument, ki države članice, ljudi in regije podpira pri krepitvi socialne razsežnosti Unije;

2. vztraja, da bi morala biti cilja sklada ESS+ doseči visoko zaposlenost z ustreznimi plačami, dostojnimi delovnimi pogoji, zdravim delovnim okoljem in sistemom socialne varnosti, da bi se oblikovala usposobljena, konkurenčna in odporna delovna sila, ki bo pripravljena na „dvojni prehod“ in prihodnji svet dela, ter vzpostaviti pravičen sistem socialne zaščite ter vključujočo in povezano družbo, da bi izkoreninili revščino ter uresničili načela in krovne cilje iz evropskega stebra socialnih pravic;

3. se zavzema za močan, okrepljen in samostojen sklad ESS+ ter za to, da se znatno poveča javna podpora njegovim obstoječim instrumentom, namenjenim skrbi za najrevnejše v naši družbi; zato vztraja, da je treba sredstva za ta sklad po letu 2027 podvojiti;

4. izraža veliko zaskrbljenost, ker se poskuša obstoječi sklad ESS+ razdeliti oz. združiti z drugimi skladi, saj bi to resno ogrozilo doseganje njegovih ciljev, ciljev in akcijskega načrta evropskega stebra socialnih pravic ter njegovih krovnih ciljev; opozarja, da skladi z združitvijo ali poenostavitvijo ne bodo nujno učinkovitejši;

5. meni, da bi drugačno upravljanje sklada ESS+ privedlo do tega, da se socialni vidiki, vključno s projekti zaposlovanja in socialnega vključevanja, ne bi več obravnavali prednostno, sredstva pa ne bi dosegla lokalne ravni in tistih, ki najbolj potrebujejo pomoč, poleg tega pa bi se lažje prerazporejala za druge namene;

6. poziva Komisijo in države članice, naj poskrbijo, da bodo v vseh fazah oblikovanja, izvajanja, spremljanja in ocenjevanja sklada ESS+ sodelovali tudi socialni partnerji, organizacije civilne družbe in predstavniki ciljnih skupin, ter naj za ta namen dodelijo ustrezna sredstva in preprečijo, da bi bili manjši akterji izključeni;

7. ugotavlja, da je bil sedanji program sklada ESS+ sprejet, preden so se začele krize, zaradi katerih je prišlo do visoke inflacije in višjih življenjskih stroškov, zato pa so zdaj potrebne večje javne in socialne naložbe, tako da sklad sedanjih potreb ne more zadovoljiti; poziva Komisijo, naj poskrbi, da bo v naslednjem večletnem finančnem okviru za sklad ESS+ zagotovljen celovit, stabilen in visok proračun, pri katerem se bodo upoštevale potrebe in pravice;

8. poudarja, da bi morali sredstva sklada ESS+ po letu 2027 vlagati v reševanje dolgotrajnih socialnih izzivov, pri tem pa se ne bi smeli oddaljiti od sedanjih splošnih in specifičnih ciljev sklada; poudarja, kako pomembna so načela deljenega upravljanja, jasnih ciljev in tematske osredotočenosti sklada, in opozarja, da bi bilo treba večino sredstev sklada porabiti čim bolj neposredno za tiste, ki ga uporabljajo;

9. poudarja, da se sklad ESS+ ne bi smel uporabljati za odzivanje na izredne razmere ali krize; vztraja, da bi morali sklad dopolniti z instrumentom za socialno pomoč, s katerim bi se lahko odzvali na izredne socialne oz. krizne razmere; poziva Komisijo, naj pri ukrepanju proti začasni brezposelnosti izhaja iz uspešnega začasnega instrumenta EU, uvedenega leta 2020, imenovanega evropski instrument za začasno podporo za

ublažitev tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah, in naj nemudoma predlaga sistem EU za pozavarovanje za primer brezposelnosti;

Cilji, prednostne naloge in proračun

10. poudarja, da bi moral sklad ESS+ temeljiti na horizontalnih načelih, kot so enakost spolov, boj proti diskriminaciji in svoboda gibanja; poudarja, kako pomembno je, da se pri oblikovanju in izvajanju sklada vseskozi uporablja presečni pristop;

11. vztraja, da bi moral biti sklad ESS+ namenjen najbolj prikrajšanim ljudem v naši družbi – ne glede na njihov biološki ali družbeni spol, spolno usmerjenost, starost, vero ali prepričanje, rasno ali etnično pripadnost – zlasti pa marginaliziranim skupnostim, kot so Romi, invalidom in osebam s kroničnimi boleznimi, brezdomcem ter otrokom in starejšim; poudarja, da mora biti sklad vključujoč, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti vsem vrstam družin, vključno z enostarševskimi družinami, družinami z več kot dvema staršema in mavričnimi družinami;

12. poziva Komisijo, naj glede na sedanje izzive med specifične cilje sklada ESS+ uvrsti spodbujanje pravičnega prehoda, socialno-ekonomsko vključevanje migrantov, vključno z delovnimi migranti, socialno vključevanje žensk, ki so žrtve nasilja na podlagi spola, in vključevanje starejših;

13. poudarja, da bo cilje evropskega stebra socialnih pravic glede revščine težko doseči, če ne bomo uvedli posebne podpore, s katero bomo zmanjšali pritisk na sisteme socialne zaščite in ublažili socialne posledice kriz; vztraja, da je treba podporo uvesti za to, da bi vsem ljudem zagotovili dostojne življenjske pogoje z razpoložljivimi kakovostnimi osnovnimi storitvami; poziva, naj se strategija EU za boj proti revščini, opisana v političnih smernicah predsednice Komisije Ursule von der Leyen za mandatno obdobje 2024–2029, izvaja prek sklada ESS+, kot referenčna merila pa naj se pri tem upoštevajo njegovi zavezujoči cilji glede zmanjšanja revščine, nacionalni indeksi zajamčene plače in referenčni proračuni, pri čemer naj se uporablja večdimenzionalni pristop;

14. poudarja, da so za odpravo revščine otrok potrebni ustrezno financirani, celostni in združeni ukrepi, ob katerih se mora na nacionalni ravni izvajati tudi evropsko jamstvo za otroke, in vztraja, da mora biti to osrednji steber strategije EU za boj proti revščini; ponovno izraža svojo že izrečeno zahtevo, naj se za evropsko jamstvo za otroke v Evropskem socialnem skladu plus po letu 2027 določi namenski proračun v višini vsaj 20 milijard EUR; vztraja, da bi morale vse države članice evropskemu jamstvu za otroke nameniti vsaj 5 % svojih sredstev iz sklada ESS+, države članice z večjim deležem otrok, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, pa vsaj 10 %;

15. poziva Komisijo, naj namenska sredstva za socialno vključevanje, ki zdaj predstavljajo 25 %, poveča, sredstva za pomoč v hrani in osnovno materialno pomoč za najbolj ogrožene pa naj glede na vse višje življenjske stroške in stroške hrane poveča na 5 %;

16. se strinja, da je treba dati prednost reševanju stanovanjske krize, in vztraja, da bi morali prek sklada ESS+ po letu 2027 doseči, da bodo cenovno dostopne, dostojne, vzdržne in kakovostne storitve, ki podpirajo dostop do stanovanj, pravočasno na voljo vsem; meni, da morajo vse države članice vsaj 5 % svojih sredstev iz sklada ESS+ vložiti v boj proti

brezdomstvu;

17. poudarja, da je treba poskrbeti, da bodo v Evropskem socialnem skladu plus po letu 2027 zadostna sredstva namenjena kakovostnemu in javnemu izobraževanju za vse, pridobivanju znanj in spretnosti, izpopolnjevanju, preusposabljanju in vseživljenjskemu učenju, pa tudi odpravljanju pomanjkanja strokovnega znanja, da bodo lahko posamezniki uspešni pri poklicnem prehodu na trgu dela;

18. poziva, naj se poskuša bolj podpreti izvajanje jamstva za mlade, tako da se več sredstev nameni vsem državam članicam, ki temu instrumentu namenijo vsaj 15 % svojih sredstev iz sklada ESS+; v zvezi s tem ponovno poziva države članice, naj prepovejo neplačano pripravništvo;

19. poudarja, da mora biti sklad ESS+ usmerjen v različne skupine z različnimi potrebami; zato poudarja, da je pomembno podporo dodeliti projektom, osredotočenih na socialno-ekonomski položaj migrantov, tudi delovnih migrantov, socialno vključevanje invalidov, starejše v družbi, ženske in otroke ter gospodinjstva, ki jih vodijo ženske; vztraja, da se mora sklad ESS+ po letu 2027 usmeriti tudi v druge vidike socialnega vključevanja, kot so stanovanja, zdravstvene in družinske okoliščine ter podpora oskrbi v skupnosti;

20. poudarja, da je sklop sklada ESS+ za zaposlovanje in socialne inovacije namenjen podpori za mobilne delavce v prekarnem položajem in financiranju sindikalnega svetovanja; poziva Komisijo in države članice, naj zagotovijo stalno financiranje nacionalnih in mednarodnih sindikalnih svetovalnih storitev za te delavce;

21. poziva, naj se prek sklada ESS+ spodbuja izvajanje evropske strategije oskrbe, in sicer z vlaganjem v kakovostna vzgojo in varstvo predšolskih otrok, ki bosta organizirana v kakovostnih, cenovno ugodnih in dostopnih sistemih oskrbe, zasnovanih na skupnosti in osredotočenih na posameznika;

22. poudarja, da je izvajanje evropskega stebra socialnih pravic in reform, potrebnih za uresničevanje priporočil za posamezne države v okviru evropskega semestra, odvisno tudi od močne podpore sklada ESS+ določenim političnim ukrepom, zlasti tistim, ki so povezani s krepitvijo sistemov socialne varnosti, skrbjo za vključujoče in kakovostno javno izobraževanje, zmanjševanjem revščine otrok in odpravljanjem brezdomstva;

23. poziva Komisijo, naj redno dodeljuje finančna sredstva za razvoj zmogljivosti, da bi lahko socialni partnerji prevzeli pomembno vlogo na področjih, za katera so pristojni, povečali svoje zmogljivosti za sodelovanje v socialnem dialogu na ravni EU in nacionalni ravni ter okrepili svoje delovanje, ob tem pa naj Komisija poskrbi tudi za tehnično pomoč za doseganje teh treh ciljev, pri čemer je potrebna tudi ustrezna minimalna naložbena obveznost držav članic; vztraja tudi, da bi bilo treba v vseh državah članicah socialnim partnerjem in organizacijam civilne družbe pod enakimi pogoji omogočiti financiranje za doseganje ciljev socialne politike;

24. poudarja, da je izjemno pomembno, da imajo mala socialna podjetja in organizacije civilne družbe dostop do vseh elementov sklada ESS+; poziva, naj se za ukrepe, namenjene najbolj ogroženim, ki jih izvajajo organizacije civilne družbe, stopnja sofinanciranja zviša na vsaj 90 %, za ukrepe, ki jih izvajajo socialna podjetja, pa vsaj

na 70 %;

Delovanje sklada

25. poziva države članice, naj poskrbijo, da bodo pri projektih, ki se financirajo iz nacionalnih proračunov, imeli besedo tudi regionalni in lokalni organi ter organizacije;

26. vztraja, da morajo pravila, ki urejajo uporabo ESS+, zagotavljati in utrjevati spoštovanje načel pravne države, pravnega reda EU, najvišjih socialnih standardov EU, socialnih pravic in demokratičnih načel, poleg tega pa morajo biti usklajena z evropskim stebrom socialnih pravic, s cilji OZN glede trajnostnega razvoja ter s temeljnimi človekovimi pravicami in pravicami delavcev;

27. poziva, naj se v pravilih o javnih naročilih in koncesijah poostri socialno pogojevanje, ki naj z učinkovitimi sankcijami postane tudi učinkovitejše; spodbuja Komisijo, naj vzpostavi izčrpno podatkovno zbirko, ki bo dopolnjevala podatke Eurostata in omogočila pravočasno in zanesljivo spremljanje dogajanja na področju zaposlovanja, življenjskih razmer in odnosov med delodajalci in delojemalci;

28. poziva, naj se zmanjša upravno breme, zlasti tako, da se poenostavijo postopki za pridobitev sredstev in postopki poročanja za organizacije, zlasti manjše; opozarja pa, da ta poenostavitev ne sme ogroziti temeljnih načel deljenega upravljanja, transparentnosti in odgovornosti, ki zagotavljajo ustrezno upravljanje javnih sredstev;

29. opozarja, da na digitalizacijo niso pripravljeni vsi ljudje in da bi lahko nekatere skupine, zlasti najranljivejše, zaradi tega zamudile možnosti financiranja;

30. meni, da je treba storiti več, da bodo organizacije in ljudje seznanjeni z vsemi možnostmi, ki jih ponuja sklad ESS+; vztraja, da morajo Komisija in države članice na te možnosti organizacije opozoriti, jih o njih obveščati in jim svetovati v zvezi z njimi;

°

° °

31. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

OBRAZLOŽITEV

Potem, ko je Evropski socialni sklad več desetletij uspešno deloval in se uporabljal, je bil za obdobje 2021–2027 ustanovljen Evropski socialni sklad plus (sklad ESS+). Njegov namen je prispevati k socialni agendi Evropske unije in je ključni instrument za uresničevanje načel evropskega stebra socialnih pravic, saj državam članicam ter lokalnim in regionalnim oblastem pomaga pri naložbah v ljudi, tako da podpira njihove ukrepe, usmerjene v visoko stopnjo zaposlenosti, pravično socialno zaščito ter usposobljeno in odporno delovno silo, pripravljeno na svet dela v prihodnosti. Sklad se je izkazal kot učinkovit in doslej je možnosti, ki ji ponuja, izkoristilo že več milijonov ljudi. Z uporabo prispevkov iz sklada je 6,8 milijona ljudi našlo zaposlitev, 14,2 milijona ljudi je prejelo pomoč v hrani, 10,3 milijona ljudi je pridobilo kvalifikacijo, 3 milijone upravičencev pa se je izobraževalo ali usposabljalo.

Sedanji program sklada se bo zaključil leta 2027, zato moramo razmisliti o njegovi prihodnosti. Poročevalka želi, da bi s tem poročilom Evropski komisiji poslali jasno in odločno sporočilo o tem, kako bi bilo treba oblikovati prihodnji sklad ESS+.

Zdaj je že jasno, da bo – zlasti zaradi sedanjih svetovnih kriz – krovne cilje iz evropskega stebra socialnih pravic težko doseči, saj naj bi bilo v skladu z njimi do leta 2030 zaposlenih vsaj 78 % prebivalstva, starega od 20 do 64 let, med odraslimi naj bi se jih vsaj 60 % usposabljanja udeležilo najmanj enkrat letno, ljudi s tveganjem revščine ali socialne izključenosti pa naj bi bilo vsaj 15 milijonov manj, pri čemer naj bi bilo otrok v tem položaju vsaj 5 milijonov manj. Leta 2023 je v Evropski uniji revščina ali socialna izključenost grozila skoraj 100 milijonom ljudi, kar je več kot 20 % njenega prebivalstva. Tveganju revščine oz. socialne izključenosti so še bolj izpostavljeni otroci in ljudje z nizko stopnjo izobrazbe. Temu tveganju je izpostavljenih več kot 45 % državljanov tretjih držav, ki živijo v EU, in 28 % državljanov EU, ki živijo v drugi državi članici, poleg tega pa živi v revščini približno 10 % ljudi, ki delajo. Ena od glavnih skrbi evropskih državljanov so vse višje cene in življenjski stroški. To dejstvo zbuja skrb in bi ga bilo treba upoštevati pri oblikovanju sklada ESS+ za obdobje po letu 2027.

Zato je v poročilu poudarjeno, kako pomembno je poskrbeti, da bo sklad še naprej lahko podpiral in dosegal ljudi in skupine, ki sredstva najbolj potrebujejo, kot so ljudje, ki živijo v revščini, starejši, migranti, ženske, otroci, invalidi in ljudje, ki potrebujejo pravičen prehod. Sklad mora skupaj s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe z vlaganjem v socialno razsežnost Evropske unije zadovoljevati potrebe teh ljudi. Sklad bi moral biti dostopen in vključujoč ter bi moral delovati na podlagi presečnega pristopa. Pomembno je tudi poskrbeti, da bo sklad na voljo za vse vrste socialnih organizacij in podjetij v vseh državah članicah in vseh regijah. Njegovo načelo partnerstva bi bilo treba ohraniti in še okrepiti. Da bi to dosegli, v poročilu poročevalka poziva k podvojitvi proračuna sklada ESS+.

Poleg tega so v poročilu določeni glavni cilji, načela, delovanje in porazdelitev sredstev sklada; poročevalka se v njem tudi večkrat zavzame za namenska sredstva za jamstvo za otroke.

Sklad ESS+ ima med evropskimi skladi edinstveno vlogo, saj je posebej usmerjen v socialne politike in pobude. Zato poročevalka poziva Komisijo, naj zagotovi, da bo ta sklad še naprej deloval kot poseben sklad in ne bo razdeljen ali združen z drugimi skladi. V tem primeru bi namreč socialne naložbe, projekte zaposlovanja in socialno vključevanje težje ohranili med

prednostnimi nalogami ter bi težje dosegli tiste, ki to najbolj potrebujejo. Glede na vse prihodnje izzivi tega ne bi smeli dopustiti.

PRILOGA: SUBJEKTI ALI OSEBE, OD KATERIH JE POROČEVALKA PREJELA PRISPEVKE

V skladu s členom 8 Priloge I Poslovnika poročevalka izjavlja, da je pri pripravi osnutka poročila prejela prispevke od naslednjih subjektov ali oseb:

Subjekt in/ali oseba
European Trade Union Confederation
FNV Nederland
Deutscher Gewerkschaftsbund
European Disability Forum
PICUM
Save the Children
COFACE Families Europe
Red Cross
European Anti-Poverty Network
Caritas
Eurodiaconia
European Association for the Education of Adults

Priprava tega seznama je v izključni pristojnosti poročevalke.

Če so na seznamu navedene fizične osebe z imenom ali njihovo funkcijo ali z obema, poročevalka izjavlja, da je zadevne fizične osebe seznanila z obvestilom Evropskega parlamenta o varstvu podatkov št. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), v katerem so opredeljeni pogoji, ki veljajo za obdelavo njihovih osebnih podatkov, ter pravice, povezane s to obdelavo.